

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003, Ankara Sözel

ORTAÖĞRETİMDE SPOR ALANLARININ AÇILMAMA NEDENLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bilal ÇOBAN* **Sebahattin DEVECİOĞLU*** **Mahmut SARIKAYA****
Gökçen GÜLER** **Oğuzhan ZİREK**** **Mehmet TURAN*****

ÖZET

Bu araştırmada, ortaöğretim kurumlarında spor kol/alanlarının açılmama nedenleri üzerinde durulmuş, öğrencilerin spor kol/alanlarını tercih edip etmeme nedenleri belirlenerek çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin spor kol/alanlarıyla ilgili ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla, Survey-Tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2002-2003 yılında, Eğitim-Öğretim gören 10.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Elazığ il merkezinde öğrenim gören ortaöğretim 10.sınıf öğrencileridir. Tarama modeli ile yürütülen bu araştırmada, araştırmanın verilerini toplamak amacıyla, Elazığ il merkezinde öğrenim gören 3.155 ortaöğretim 10.sınıf öğrencisine, ‘Spor Kol/Alanlarının’ açılmama nedenlerine yönelik 9 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket sorularının hazırlanma aşamasında 50 öğrenci ile ön uygulama yapılmış ve mevcut durum ile problemler hakkında öğrenci ve uzman görüşleri alınıp, ilgisiz maddeler elenerek anket formu hazırlanmıştır. Örneklem grubunu oluşturan 3.155 ortaöğretim 10.sınıf öğrencisine anketler dağıtılmış, anketlerin geri dönüşünden itibaren, eksik veya hatalı doldurulan anket formları ayıklanarak toplam 2002 anket araştırma kapsamına alınmıştır.

Anket sonucunda elde edilen veriler, SPSS for Windows 10.0 paket istatistik programında değerlendirilmiş, veriler çözümlenirken yüzde, frekans ve X² testi kullanılmıştır.

Yapılan literatür taraması ve edinilen bilgiler sonucunda araştırma konusu ile ilgili herhangi bir araştırmanın olmadığı belirlenmiştir. Bu açıdan yapılan bu araştırma, Eğitim-Öğretim faaliyetleri ve öğrencilerin alan/ kol tercihlerine yönelik gelecekte yapılacak olan çalışmalara faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Ortaöğretim, Spor Alanı, Spor, Alan Tercihi.

1. GİRİŞ

Eğitim, toplumlar açısından vazgeçilmez bir gereksinimdir. Eğitimin amacı, topluma ve bireye eğitim programları aracılığı ile yansır. Eğitim programları, eğitimin amaçları ve bireye kazandırılacak davranış arasındaki yapı ve süreçlerin tümünü kapsayan bir kavram olarak algılanmalıdır. Öte yandan, zaman boyutu ve içinde toplumsal ve politik sistemlerde meydana gelen değişmeler, eğitim sistemini de etkilemektedir. Bu bağlamda çevresindeki değişmelere karşı duyarlı bir sistem olan eğitimin, genel ve özel amaçları sürekli geliştirilmeli, amaçların birey ve toplum beklentilerine cevap verip vermediği incelenmelidir. Bu da, program geliştirme sürecinin sürekli devam edeceği anlamına gelmektedir 10). ‘Eğitim’ günlük yaşantımızda çok sık kullandığımız sözcüklerden biridir. Hemen hemen hepimiz

* Fırat üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Elazığ

** Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor A.B.D., Elazığ

*** Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Elazığ

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003, Ankara Sözel eğitimin ne olduğu, nasıl olması gerektiği konusunda düşünmüş ve fikir üretmişizdir. Ancak çoğumuz eğitim kavramının ne kadar geniş bir anlam içerdiğinin farkında değilizdir(1). Eğitimin genel amacı, yetişmekte olan çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır (12).

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı, en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsamaktadır (5).Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir ve öğrenciler istek ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda bu programlardan birine yönelerek yetişme imkanı bulurlar (7).Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgarî ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hem yükseköğretime hem mesleğe veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır(3).

Çağımızda devamlı olarak değişen ve gelişen teknoloji bireyler üzerinde etki oluşturmaya başlamıştır. Bu noktada eğitimin işlevi, toplum üzerindeki bu etkiye karşı nitelikli insan gücü yetiştirmektir. Bilindiği gibi, nitelikli insan gücü de fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak sağlıklı olmayı gerektirir. Bu da, beden eğitimi ve sporun temelini oluşturan çok yönlü hareket çeşitlerini ve prensiplerini içeren beden eğitimi ve spor eğitimiyle kazanılır. Nitekim beden eğitimi ve spor, insanlık tarihinin her döneminde görülen uygulamaları ile gelişmiş ve günümüzde her düzeyde eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (9).Sporu, eğitim ile ilişkilendirirken beden eğitimi kavramıyla beraber düşünmek doğru bir yaklaşım olur. Çünkü beden eğitimi ile spor birbirini tamamlayan bütünün parçaları gibidir (14). Dolayısıyla eğitimde program geliştirmede, beden eğitim programlarının yeri de önemlilik arz etmektedir.

Öğrenciler spor alanını tercih etmede çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunları belirleyip çözüm önerileri geliştirmek gerekmektedir. Sorunların çözümü gelecekte ülke eğitimi ve sporu için büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla, bu araştırma, ortaöğretim kurumlarında spor alanlarının açılmama nedenleri ve öğrencilerin spor alanlarını tercih edip etmeme durumlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada, ortaöğretim kurumlarında spor kol/alanlarının açılmama nedenleri üzerinde durulmuş, öğrencilerin spor kol/alanlarını tercih edip etmeme nedenleri belirlenerek çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin spor kol/alanlarıyla ilgili ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla, Survey-Tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2002-2003 yılında, Eğitim-Öğretim gören 10.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Elazığ il merkezinde öğrenim gören ortaöğretim 10.sınıf öğrencileridir. Tarama modeli ile yürütülen bu çalışmada, araştırmanın verilerini toplamak amacıyla, Elazığ il merkezinde öğrenim gören 3.155 ortaöğretim 10.sınıf öğrencisine, ‘Spor Kol/Alanlarının’ açılmama nedenlerine yönelik 9 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket sorularının hazırlanma aşamasında 50 öğrenci ile ön uygulama yapılmış ve mevcut durum ile problemler hakkında öğrenci ve uzman görüşleri alınıp, ilgisiz maddeler elenerek anket formu hazırlanmıştır. Örneklem grubunu oluşturan 3.155 ortaöğretim 10.sınıf öğrencisine anketler dağıtılmış, anketlerin geri dönüşünden itibaren, eksik veya hatalı doldurulan anket formları ayıklanarak toplam 2002 anket araştırma kapsamına alınmıştır.

Anket sonucunda elde edilen veriler, SPSS for Windows 10.0 paket istatistik programında değerlendirilmiş, veriler çözümlenirken yüzde, frekans ve X² testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003, Ankara Sözel

Tablo 1. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Kişisel Bilgiler

Cinsiyet	f	%
Kız	875	43,7
Erkek	1127	56,3
Yetişme Ortamı		
Kentsel	1616	80,7
Kırsal	386	19,3
TOPLAM	2002	100

Tablo 1'e göre; Araştırmaya katılanların %43.7'si kız, %56.3'ü erkektir. Yine araştırmaya katılanların %80.7'si kentsel kesimde otururken, %19.3'ünün kırsal kesimde oturduğu görülmüştür.

Tablo 2. Öğrencilerin Aktif Spor Yapma Dağılımı

Okul Takımlarında	f	%
Yapıyorum	215	10,7
Yapmıyorum	1787	89,3
TOPLAM	2002	100
Spor Kulüplerinde		
Yapıyorum	208	10,4
Yapmıyorum	1794	89,6
TOPLAM	2002	100

Tablo2'de, Araştırmaya katılanların, %89.3'ünün okul takımlarında spor yapmadıkları görülmüştür. Spor yapanların oranı sadece %10.7'dir. %10.4'ünün bir spor kulübünde faaliyet gösterdiği belirlenirken; %89.6'sının herhangi bir spor kulübünde faaliyet göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Dağılımı

Alan	f	%
Fen Bilimleri Alanı	935	46,7
Türkçe-Matematik Alanı	910	45,5
Sosyal Bilimler Alanı	152	7,6
Dil Alanı	5	0,2
TOPLAM	2002	100

Araştırmaya katılanların, %45.5'ini 'Türkçe-Matematik Alanı' öğrencileri oluştururken, %46,7'sini 'Fen Bilimleri Alanı' Öğrencileri, %7.6'sını 'Sosyal Bilimler Alanı' öğrencileri, %0.2'sini 'Dil Alanı' öğrencileri oluşturmaktadır (Tablo 3).

Tablo 4. Spor Alanı Mezunu Olan Öğrencilerin Beden Eğitimi Bölümlerine Giren Ek Puan Alındığını Bilme Durumları

Ek Puan Bilme Sıklığı	f	%
Biliyorum	751	37,5
Bilmiyorum	1251	62,5
TOPLAM	2002	100

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003, Ankara Sözel

Araştırmaya katılanların, %37.5’inin Spor Alanı mezunu öğrencilerin beden eğitimi bölümüne girerken ek puan aldıklarını bildiklerini gösterirken, %62.5’inin ek puan almadığını bilmedikleri görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 5. Spor Alanı Açılacak Olsaydı, Öğrencilerin Tercih Etme Dağılımları

Tercih Etme Sıklığı	f	%
Tercih ederdim	842	42,1
Tercih etmezdim	1160	57,9
TOPLAM	2002	100

Araştırmaya katılanların, alan tercihleri yapılırken %42.1’i, ‘Spor Alanı açılacak olsaydı tercih eder miydiniz’ sorusuna verdiği cevap ‘evet’ iken, %57.9’unun ‘hayır’ cevabı verdiği görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 6. Spor Alanı Açılmış Olsaydı, Öğrencilerin Tercih Etme Sebeplerinin Dağılımı

Tercih Nedenleri	f	%
Daha Sağlıklı Bir Yaşam Olduğu İçin	650	33,7
Beden Eğitimi Bölümüne Girmek İçin	522	27,1
Rahat Bir Alan Olduğu İçin	318	16,5
Dersler Daha Kolay Olduğu İçin	176	9,1
Diğer	229	11,9
Ailem İsteddiği İçin	34	1,8
TOPLAM	1929	100

Araştırmaya katılanların spor alanını tercih etme sebepleri, ilk olarak, %33.7’si daha ‘sağlıklı bir yaşam için’, %27’si ‘beden eğitimi bölümüne girmek, 16.5’i ‘rahat bir alan olduğu için’, % 11,9’u ‘diğer’, %9.1’i ‘dersleri daha kolay olduğu için’ ve %1.8’i de ‘ailem istediği için’ cevaplarını vermişlerdir. Ayrıca, ‘diğer’ seçeneğini işaretleyen öğrencilerin % 60’ı ‘sporu sevdiğim için’ cevap maddesini yazarak ifade etmişlerdir (Tablo 6).

Tablo 7. Öğrencilerin Spor Alanını Tercih Etmeme Sebeplerinin Dağılımı

Tercih Etmeme Nedenleri	f	%
Okulda spor alanı olmadığından	551	16,9
Yeterli bir spor yeteneğine sahip olmadığımdan	484	14,8
Bed.Eğt.öğretmenlerinin yeterince yönlendirmemesinden	363	11,1
Spora olan ilgisizliğimden	335	10,3
Bed.Eğt.Böl.haricinde bir bölümü kazanamama korkusundan	329	10,1
Öğretmenlerimin beni başka alanlara yönlendirmesinden	303	9,3
Tercih ettim ama açılmadığından	257	7,9
Ailemin baskısından	222	6,8
İstedğim meslek farklı alanda olduğundan	209	6,4
Diğer	209	6,4
TOPLAM	3262	100

Araştırmaya katılanların spor alanını tercih etmeme nedenleri olarak, %16.9’unu ‘okulda spor alanı olmadığından’, %14.8’inin ‘yeterli bir spor yeteneğine sahip olmadığımdan’, 11.1’inin ‘beden eğitimi öğretmenlerinin yeterince yönlendirmemesinden’, %10.3’ünün ‘spora olan ilgisizliğim’, %10.1’inin ‘beden eğitimi bölümü haricinde bir bölümü

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003, Ankara Sözel kazanamama korkusu’, %9.3’ünün ‘öğretmenlerimin beni başka alanlara yönlendirmesinden’, %7.9’unun ‘tercih ettim ama açılmadığından’, %6.8’inin ‘ailemin baskısından’, %6,4’ünün ‘istediğim meslek farklı alanda olduğundan’ seçeneklerini belirttikleri görülmüştür (Tablo 7).

Tablo 8. Öğrencilerin Spor Alanını Tercih Edip Etmeme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tercih	Cinsiyet	Kız		Erkek		X ²	p
		f	%	f	%		
Yüzdelerik Dağılım							
Tercih Ederdim		336	38,4	506	44,9	8,535	0,003*
Tercih Etmezdim		539	61,6	621	55,1		
TOPLAM		875	100	1127	100		

*P <0,05 sd=1

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinden; Spor Alanını tercih edip etmeme durumları olarak kızların 38.4’ü tercih ederken, %61.6’sının tercih etmediği, erkeklerin %44.9’u tercih ederken, %55.1’nin tercih etmediği görülmüştür. Bu oranlar erkeklerin kızlara oranla Spor Alanını daha fazla tercih etmek istedikleri anlamına gelmektedir(Tablo 8).

Tablo 9. Öğrencilerin Spor Alanını Tercih Etme Nedenlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tercih	Cinsiyet	Kız		Erkek		X ²	p
		f	%	f	%		
Yüzdelerik Dağılım							
Daha sağlıklı bir yaşam için		307	36,3	343	31,7	14,046	0,015*
Beden eğitimi bölümüne girmek için		231	27,3	291	26,9		
Rahat bir alan olduğu için		135	16,0	183	16,9		
Dersler daha kolay olduğu için		83	9,8	93	8,6		
Diğer		79	9,3	150	13,9		
Ailem istediği için		11	1,3	23	2,1		
TOPLAM		846	100	1083	100		

*P <0,05 sd= 5

Araştırmada yapılan X² testi sonucunda P.0,005 düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Spor Alanına tercih etme nedenlerine bakıldığında, kızlar %36.3 ‘daha sağlıklı bir yaşam için’ seçeneğini işaretlerken, erkeklerin %31.7’si ‘daha sağlıklı bir yaşam için’ seçeneğini işaretlemiştir. Bu da gösteriyor ki kızlar erkeklere göre ‘daha sağlıklı bir yaşam için spor’ alanını tercih etmek istedikleri görülmektedir(Tablo 9).

Tablo 10. Öğrencilerin Spor Alanını Tercih Edip Etmeme Durumlarının Öğrenim Gördükleri Alan Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tercih	Kol/Alan	Türkçe-Matematik		Fen Bilimleri		Sosyal Bilimler		Dil		X ²	P
		f	%	f	%	f	%	f	%		
Yüzdelerik Dağılım											
Evet		469	51,5	268	28,7	104	68,4	1	20,0	146,753	0,000*
Hayır		441	48,5	667	71,3	48	31,6	4	80,0		
TOPLAM		910	100	935	100	152	100	5	100		

*P <0,05 sd= 3

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin alanlara göre Spor Alanını tercih etme isteği dağılımına bakıldığında, Türkçe-Matematik Alanı öğrencilerinin %51.5’i, Sosyal Bilimler Alanı öğrencileri %68.4 oranıyla daha fazla tercih etme oranına sahip olurlarken, %28.7 ile Fen Bilgisi Alanı öğrencileri en fazla tercih etmeme oranına sahip alan olarak görülmektedir. Bu sonuçlar, Türkçe-Matematik ve Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003, Ankara Sözel öğrencilerin, Fen alanında öğrenim gören öğrencilere göre, Spor Alanını daha fazla tercih etmek istediklerini göstermektedir(Tablo 10).

Tablo 11. Öğrencilerin Spor Alanını Tercih Etme Nedenlerinin Öğrenim Gördükleri alan Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tercih	Kol/Alan	Türkçe-Mat.		Fen Bilimleri		Sosyal Bilimler		Dil		X ²	P
		f	%	f	%	f	%	f	%		
Yüzdeler Dağılımı											
Bed.Eğit. Böl. girmek için		291	33,7	168	18,5	62	40,8	1	20,0	79,952	0,000*
Rahat bir alan olduğu için		149	17,2	153	16,9	15	9,9	1	20,0		
Dersler daha kolay olduğu için		60	6,9	103	11,3	12	7,9	1	20,0		
Daha sağlıklı bir yaşam için		254	29,4	350	38,5	44	28,9	2	40,0		
Ailem istediği için		17	2,0	16	1,8	1	0,7	-	-		
Diğer		93	10,8	118	13,0	18	11,8	-	-		
TOPLAM		864	100	908	100	152	100	5	100		

*P <0,05 sd= 15

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Spor Alanını tercih etme nedenleri olarak, Fen Bilimleri Alanı öğrencileri %38.5'i 'daha sağlıklı bir yaşam için' seçeneğini verirken, Sosyal Bilimler Alanı öğrencileri %40.82'si ve Türkçe- Matematik alanı öğrencileri %33.7 ile daha çok 'beden eğitimi bölümüne girmek için' tercih etmek istedikleri görülmektedir. Bu sonuçlardan, Dil ve Fen Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin 'daha çok sağlıklı bir yaşam' için tercih etmek istedikleri; Türkçe-Matematik ve Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören öğrencilerin ise daha çok Beden Eğitimi bölümüne girmek için Spor Alanını tercih etmek istedikleri görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma bulgularına göre, ortaöğretim öğrencilerinin Spor Alanlarını tercih edip etmeme konusunda çeşitli problemlerle karşılaştıkları görülmektedir. Bunları kısaca açıklayacak olursak;

Okul spor takımlarında aktif olarak spor yapanların dağılımına bakıldığında araştırmaya katılanların, %10.7'sinin okul takımlarında faaliyette buldukları görülürken, %89,3'ünün okul takımlarında hiçbir faaliyette bulunmadıkları görülmektedir. Bu oran çok düşük bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca spor kulüplerinde spor yapanların dağılımına bakıldığında araştırmaya katılanların, %10.4'ünün bir spor kulübünde herhangi bir branşla ilgilendikleri görülürken, %89.6'sının da bir spor kulübünde spor yapmadıkları belirlenmiştir(Tablo 2). Spor kulüplerinde faaliyette bulunanlar ile okul takımlarında faaliyette bulunanların oranlarının birbirine çok yakın oldukları görülmektedir. Bu durum okul takımlarında oynayanların büyük bir kısmı spor kulüplerinde de bu faaliyetlerini sürdürmektedirler. Dolayısıyla spor kulüplerinin sadece mevcut yapıda hazır olan sporcularla faaliyetlerini sürdürdükleri görülmektedir. Bu nedenle sporun topluma yaygınlaştırılması hususunda ortaöğretimdeki Spor Alanlarının önemi ayrıca ortaya çıkmaktadır.

Bugün birçok ülkenin spor politikasında olduğu gibi, ülkemizin spor politikasında da, sporun topluma yaygınlaştırılması ilk sırayı teşkil ederken, spor alanında gelişmiş ülkeler bu politikalarını büyük ölçüde gerçekleştirebilmişlerdir. Örneğin, Almanya'da her dört kişiden biri spor kulüplerine üye iken (21 milyon kişi), 12 milyon kişi de spor kulüpleri dışında spor yapmaktadır ve bu ülkede spor örgütlerinin başarı kriteri sporu tüm nüfusa yaygınlaştırmaktır. Bu ülkelerde spor yapan insanların oranı genel nüfusun yarısına kadar ulaşırken, ülkemizde bu oran % 1-2 kadardır. Ülkemizde spor yapan nüfusun bu kadar düşük olmasının temel sebeplerinden biri, sporu Eğitim kurumlarına ve toplum tabanına yaymak yerine uluslararası spor organizasyonlarında gösterilen başarı ve alınan madalya sayısına dönük politikalar

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003, Ankara Sözel

olurken, bu durum ilginin tamamına yakınının yarışma sporuna kaydırılmasına, böylece sporu tabana yayacak uzun vadeli plân ve özel programlar yaparak(8) Spor Eğitimi ve Öğretimin vazgeçilmez bir unsuru haline getirmek gerekmektedir.

Spor Alanı mezunu öğrencilerin beden eğitimi bölümlerine girerken ek puan alındığını bilme durumlarına baktığımızda, %37.5'inin 'evet biliyorum', %62,5'inin de 'hayır bilmiyorum' cevabını verdiklerini görmekteyiz. Hayır cevabı verenlerin oranının oldukça fazla olması dikkat çekmektedir (Tablo 4). Burada sorumluluk beden eğitimi öğretmenlerine ve okullardaki rehber öğretmenlere düşmektedir. Bu boyutta eğitimde rehberliğin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Özoğlu (1997, s.97)'nin Super'den aktardığına göre, bireyin mesleksi gelişimine etki eden etmenleri, Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik, Kişisel, Ekonomik, Politik, Rastlantı ve şans etmenleri olarak sıralamaktadır. Bu etmenler göz önüne alınarak öğrencilerin alan tercihlerini seçmelerinde rehberlik edilmelidir. Çünkü öğrenciye, varlığından haberdar olmadığı yada hakkında yanlış ve eksik bilgi sahibi olduğu meslekleri tanıtmak ve böylece onun görüş alanını genişletip daha zengin bir seçenek grubu arasından uygun seçimi yapmasına yardımcı olmak gerekir (4).

Öğrencilerin, “Spor Alanı açılacak olsaydı tercih eder miydiniz?” sorusuna verilen cevapları incelendiğinde, %42.1'inin “evet tercih ederdim” cevabını verdikleri, %57.9'unun “hayır” cevabını verdiklerini görmekteyiz. Evet cevabının yüksek olması, eğitim kurumlarında Spor Alanının açılması hususunda, ilgili birimlerin gerekli hassasiyeti göstermedikleri, rehberlik hizmetlerinin yeterince yerine getirilmediği, okul yönetimlerinin, öğrencilerin, ilgi, yetenek ve düşüncelerine fazla önem vermedikleri düşünülebilir (Tablo 5).

Spor Alanını tercih etme sebeplerine baktığımızda öğrencilerin spor alanını, %33,7 ile 'daha sağlıklı bir yaşam için', %27.1 ile de 'beden eğitimi bölümüne girmek için' tercih sebebi olarak gördükleri belirlenmiştir. Ortaöğretim döneminde öğrencilerin lisedeki programlar içinden kendi ilgi ve yeteneklerine uygun branşı/dalı seçmeleri, mesleki gelişimlerine yardımcı olmaktadır (13). Yine Spor Alanlarının amacının; sporun alt tabakaya yayılması ve öğrencileri beden eğitimi bölümlerine hazırlamak olduğu bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında % 27.1'ininde tercih sebebi 'beden eğitimi bölümüne girmek' olduğu ortaya çıkmaktadır. Tercih sebebinin bu kadar fazla oranda olmasının bir başka sebebi de öğrencilerin devam ettikleri bu alanlarda başarısız olmaları da etkili olabilmektedir (Tablo 6). Doğru ve yerinde seçim yapılabilmesi için bireyin kendi yetenekleri, ilgi duyduğu mesleki alanlar hakkında objektif ve etraflıca yapılmış incelemeler sonunda edinilmiş bilgilere sahip olması gerekir (4).

Öğrencilerin Spor Alanını tercih etmeme sebepleri incelendiğinde, %16.9'unun 'okulda spor alanı olmadığından', yine %7.9'unun da “tercih ettim ama açılmadığından” cevabını verdikleri görülmektedir. (Tablo 7). Son yıllarda ülkemizde Spor Alanı uygulamasının da yaygınlaştığı görülmektedir. Bu yaygınlaşmanın daha hızlı bir şekilde olabilmesi için okul yönetimlerinin, Milli Eğitim İl Müdürlüklerinin koordinasyon içinde çalışmaları gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin büyük bir kısmı, okulda Spor Alanı olmadığından ve tercih etmelerine rağmen Spor Alanının açılmaması nedeniyle bu alanda öğrenim göremediklerini belirtmişlerdir. Bundan dolayı ortaöğretim kurumlarımızın, alan tercihleri için geniş bir alt yapıya sahip olması ve ülke geleceği için önemli olan Spor Alanının her ildeki ortaöğretim kurumlarında mutlaka bulunması gerektiği düşünülebilir. Yine bu alanların sporun topluma yaygınlaştırılması aşamasında çok iyi değerlendirilerek kısa zamanda önemli sonuçlar elde edileceği sonucunu düşündürmektedir.

Erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla Spor Alanlarını tercih etmek istedikleri belirlenmiştir (Tablo 8). kızların ve erkeklerin, 'daha sağlıklı bir yaşam' için bu alanı tercih ettikleri görülmektedir. İkinci tercih sebeplerine bakıldığında kız öğrencilerin % 27.3'ü, erkek öğrencilerinde %26.9'u 'beden eğitimi bölümlerine girmek' amaçları edindikleri görülmüştür (Tablo 9). Bu durum öğrencilerin alan seçiminde cinsiyet farkı gözetmeksizin sağlıklı bir yaşam ve meslek seçiminde ortak olarak Spor Alanına

“Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003,Ankara Sözel

yönelmelerini istemeleri, artık günümüzde sporda cinsiyet ayrımı faktörünün kabul görmediğine bir işaret olabilir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Spor Alanını tercih etme isteği dağılımına bakıldığında, Türkçe-Matematik Alanı öğrencilerinin %51.5’i, Sosyal Bilimler Alanı öğrencileri %68.4’ü Spor Alanını daha fazla tercih etmek istediklerini belirtirken, %28.7 ile Fen Bilgisi Alanı öğrencileri daha düşük bir oran ile ‘tercih ederdim’ dediği görülmüştür (Tablo 10). Bu sonuçlar, Türkçe-Matematik ve Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören öğrencilerin, Fen alanında öğrenim gören öğrencilere göre, Spor Alanını daha fazla tercih etmek istediklerini göstermektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerine ‘şayet Spor Alanını tercih etme durumunda olsaydınız nedenleriniz neler olurdu’ sorusuna, Fen Bilimleri Alanı öğrencilerinin %38.5’i ‘daha sağlıklı bir yaşam için’, Sosyal Bilimler Alanı öğrencilerinin %40.82’si ve Türkçe- Matematik alanı öğrencilerinin de %33.7’si daha çok ‘beden eğitimi bölümüne girebilmek için’ Spor Alanını tercih etmek istediklerini belirttikleri görülmüştür. Bu sonuçlardan, Dil ve Fen bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin daha çok ‘sağlıklı bir yaşam için’ Spor Alanlarını tercih etmek istedikleri; Türkçe-Matematik ve Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören öğrencilerin ise daha çok ‘Beden Eğitimi bölümüne girmek için’ Spor Alanını tercih etmek istedikleri anlaşılmaktadır (Tablo 11). Dolayısıyla orta öğretimdeki öğrencilerin alanlara yönelmelerinde bir karmaşanın olduğu bu seçimlerin doğru yapılamadığı ve öğrencilerin sağlıklı olarak yönlendirilemedikleri gözlemlenmiştir. Öyleyse; okullarımızda öğrenim ve meslek alanları için öğrencilere sistemli bilgiler verilerek (11) öğrencilerin , sağlıklı ve kendi ilgi ve becerilerine uygun tercih yapmalarının sağlanması gerekmektedir.

Türk eğitim sisteminin ve Türk sporunun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasını sağlayabilmek için; eğitim alanında çalışmakta olan kurumların koordineli bir şekilde çalışması, Eğitim sisteminin tekrar gözden geçirilmesi, okullardaki rehberlik servislerinin alan seçiminde daha etkin bir pozisyona getirilmesi, Rehberlik Servislerinin önemi üzerinde durulması ve bu alandaki öğretmen açığının giderilmesi, eğitim kurumlarında alan seçimi için gerekli altyapının sağlanması, okul idaresinin alanları belirlerken öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine uygun davranması ve beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencileri yönlendirici olması, bu alandaki eksiklikleri giderebilecektir.

Sonuç olarak; Eğitimin Bütünlüğü içerisinde öğrencilerin sağlıklı bir gelecek elde etmeleri ve başarılı olabilmeleri için rehberlik uygulamalarının artırılarak, Beden Eğitimi ve Spor dersleri ile birlikte Spor Kol/Alan uygulamalarının sağlıklı yapılabilecek ortamlara kavuşturulması ile sağlıklı nesillerin yetiştirilerek, Türk Eğitim Sistemine önemli katkıda bulunacağı düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- 1) Erden, M.; Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkım Yayınları, s.13 İstanbul, (1998).
- 2) Erkal , M. E., Güven, Ö. , Ayan, D.; Sosyolojik Açından Spor, Derya Yayınları, s:115, İstanbul. . (1998).
- 3) Erişim : <http://www.meb.gov.tr/stats/ist2001/bolum1s1.htm>
Erişim Tarihi: 12.07.2003
- 4) Kuzgun, Y.; Rehberlik ve Psikolojik Danışma, ÖSYM Yayınları, s, 85, Ankara (1992)
- 5) MEB (2001) ; 2001 Yılı Başında Milli Eğitim, Milli Eğitim Basımevi, s.114 Ankara (2001)
- 6) Özoğlu, Ç. S.; Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara Üniversitesi Basımevi, s. 97, Ankara, (1997)
- 7) Pepe, K. ; Spor Alanında Öğrenci Yetiştiren Ortaöğretim Kurumlarındaki Uygulamaların Değerlendirilmesi (Ankara İl Örneği), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara, (2003).
- 8) Sunay, H.;; Türkiye de Sporun Yaygınlaştırılması, Milli Eğitim Dergisi, sayı.147 (2000) s.64-65
- 9) Sunay, H., Gündüz, N., Tanılkan, K.; Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Derslerine İlişkin Amaçların Gerçekleşme Düzeyleriyle Öncelikleri Üzerine Bir Araştırma, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(2002), (3): 35-52.
- 10) Sunay, Y., Sunay, H.; Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentilerin Gerçekleşme Düzeyi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1996), (4): 35-53
- 11) Tan, H.; Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Milli Eğitim Basımevi, 2s, 314, İstanbul (2000)
- 12) Varış, F. (Editör); Eğitim Bilimlerine Giriş, Atlas Kitabevi, s.8, Konya, 1994.
- 13) Yeşilyaprak, B.; Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Nobel Yayınları, s.234, Ankara (2003)
- 14) Yetim, A.A; Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, s.128, Ankara (2000).